

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASÍDAĒÍ BIRINSHI FLEYTA ATQARÍWSHÍSÍ

Abdikarimova I.T.

Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyası Nókis Filiali,

“Ulwma kásiplik hám social gumanitar pánler”

kafedrası muzikatanıw qániygeligi I-kurs studentı.

Ilimiy basshı: Kamalova G.M.

Annataciya: Bul maqalada QaraqalpaqstandaĒı birinshi fleyta atqarıwshısı bolĒan Allamurat Koshtymbetovtıń ómiri jolı, ustazlıq jolı, tar áspabınıń dúnyaĒa keliwi hámde basınan keshirgen keshirmeleri haqqında sóz etilgen.

Gilt sózler: Muzıka, oqıwshı, mektep, Konservatoriya, ustaz, fleyta, rubab, tar.

Аннотация: В данной статье рассказывается о жизненном пути Алламурата Коштымбетова, который был первым флейтистом в Каракалпакстане, пути преподавания, а также о горестях, которые он пережил при рождении струнного инструмента.

Ключевые слова: Музыка, студент, школа, Консерватория, учитель, флейта, ремень, тар.

Annotation: This article talks about the life path of Allamurat Koshtymbetov, who was the first flute player in Karakalpakstan, the path of teaching, and the sorrows he experienced during the birth of the string instrument.

Key words: Music, student, school, Conservatory, teacher, flute, rhubarb, tor.

Qaraqalpaq kórkem óneriniń payda bolıwı, hám búgingi kúnge shekem jetip keliwi, birneshe dáwirlerdi óz ishine aladı. Qaraqalpaq muzıka ádebiyatı kórkem óneri erte dáwirde payda bolĒan. Mámleketimiz rawajlanıwınıń házirgi basqışında bárshe jónelisler qatarında muzıka kórkem óneriniń rawajlanıwı hám bir qansha sol qatardaĒı jumıslar ámelge asırılmaqta. Atap aytqanda, prezidentimiz alıs aymaqta jasawshı puqaralarĒa, mádeniy dem alıw xızmetlerin kórsetiw dárejesin asırıw maqsetinde, teatr, muzıkalı kesheler yamasa tamasha tádbirlerin dizimli ráwishte jolĒa qoyıw, tiykarında hám de sol jaslardı turaqlı sabaqlıqlar menen támiynlew maqsetinde dástúr hám ilajlar alıp barılmaqta. Usı maqala qaharmanı haqqında aytatuĒın bolsaq, ol Qaraqalpaqstan RespublikasındaĒı birinshi fleyta atqarıwshısı esaplanadı.

Allamurat Koshtymbetov 1949 – jılı 15 – martta Túrkménstan Respublikası Góne Úrgenish rayonında dúnyaĒa kelgen. Milleti ózbek. Ata – babaları ápiwayı adamlar bolıp, shańaraq aĒzaları yaki, ata – babalarında muzıka atqarıwshıları bolmaĒan.

Allamurat shańaraǵındaǵı eń birinshi muzıka atqarıwshısı esaplanadı. Ákesi Qurbaniyazov Koshimbet hám anası Lepesova Xalima awıl xojalıǵında jumıs islegen. Qurbaniyazovlar shańaraǵında 8 perzent bolǵan, solardan Allamurat 6-perzent, shańaraq aǵzalarınan tek Allamurat ǵana muzıka jónelisin tańlaǵan. Kishkene Allamurat jaslayınan muzıkaǵa qattı qızıǵıwshań hám tapalshań insanlardan biri bolǵan, sol jıllarda televizor bolmaǵanlıqtan, radio arqalı, muzıka atqarıwshılarınıń atqarǵan shıǵarmaların esitken. 1955 – jılı 6 jasınan baslap, Úrgenish qalasındaǵı 12-sanlı mektepke barıp, sol jerde tálim ala baslaydı, mektepte oqıy baslaǵannan paxtaǵa barǵan. Dúkanlarda muzıka áspabları bolmaǵanlıqtan, qol óneri yaǵnıy ustashılı penen jumıs isley baslaydı. 10 – 12 jasınan baslap, “Tar” áspabın isley baslaydı, oǵan jaqınnan járdem bergen Nájim baqsı edi. Koshimbetov hár kúni, tar áspabın úy aldında oynar edi, sol waqıtlarda, Nájim baqsı atlı kisi gúzetip otırǵan. Allamurat baqsılardıń atqarǵan shıǵarmaların erkin atqara alǵan, onıń bul talantın kórgen Nájim baqsı hayran qalǵan hám onıń ákesine, “balań kelsin quday bergen talant”degen, hám barǵan waqtında, qashqar rubab áspabında oynay baslaǵan. Qashqar rubab áspabı jeńil bolǵan, al ózi islegen tar áspabı bolsa 4 – 5 klǵa shekem bolǵan. Mektep paxtasınan qolı bos bolmay qalǵan waqıtlarda, sharshasada uyıqlamaw tar áspabın islegen. Bir saparı keshte tar áspabın islep atırǵanda uyıqlap qalıp ókpe keselligine ushıraydı, emlewخانada qısqqa waqıt dawamında emlenip shıǵadı. Emlenip shıqqannan soń Nájim baqsı hám onıń balası menen birgelikte Tashkenttegi Respublika muzıka mektep internatına baradı, Nájim baqsınıń balası bolsa dáp áspabın shertip jaqsı meńgeretuǵın edi, sol waqıtta Allamurat Koshimbetov mektepte 8 – klass bolǵan, hám Tashkentte muzıka mektep internatına 8 – klasqa qabıllaydı, hám fleyta áspabında oqıydı. Birinshi ustazı Balkeevte oqıǵan. Ol jerdi tabıslı tamamlap, Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyasına oqıwǵa kiredi, hámde birinshi oqıtqan ustazınan sabaq aladı. Koshimbetov Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyasında 5-kurs waqtında hayalı yaǵnıy ómirlik joldası Alimova Roza menen qarındası arqalı tanısağı. Qarındası Góne Úrgenish qalasındaǵı medicina klasında oqıytuǵın edi. Allamurattıń ómirlik joldası bolsa, qarındası menen bir jóneliste tálim alǵan. Koshimbetov sol jılı Konservatoriyanı tabıslı tamamlap Nókiske keledi.

Nókiske kelip, 1971 – jılı “Nókis muzıka hám xoreografiya mektebine” jumısqa kiredi, hám yarım jumıs waqtında teatrda jumıs isley baslaǵan. Allamurattıń shańaraǵında 4 perzent bolıp, olar Baxtiyar, Dáwletyar, Feruza hám Amangúl Koshimbetvolar. Perzentlerinen Amangúl Koshimbetova muzıka tarawında oqıp házirgi kúnde Esjan baqsı atındaǵı muzıka mektebinde fortepiano áspabında sabaq

berip kelmekte. Al, basqa perzentleri bolsa muzıka tarawı qaniygesi emes.

Koshımbetov oqıp júrgen waqıtlarında shet el saparlarına barǵan, atap aytatuǵın bolsaq: Rossiya, Qazaqstan, Pribaltika, Tájikstan, Ózbekstan hám taǵı basqaların sol qatarda mısıl etip alsaq boladı. Eń birinshi shákirti Yaǵıbaev Orazınyaz, jánede sol qatardaǵı shákirtlerinen Xabipov Miyras teatrda orkestrda birinshi fleytada atqarıwshısı, ekinshi fleytada bolsa, Orazbaev Axmet atqaradı. Koshımbetov ómiri dawamında 100 den aslam shákirtler tayarlaǵan, onıń shákirtleri orıs, ózbek, káris hám basqada millet wákilleri bolǵan. Házirgi kúnde Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyasında 3 oqıwshısı Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyası Nókis Filialında bolsa 4 oqıwshısı tálim almaqta.

PAYDALANILGAN ÁDEBIYATLAR:

1. Charshemov J. Problems of Using Karakalpak Folklore in Composers //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 3. – С. 270-273.
2. Charshemov J. A REVIEW OF MARKABAY JIEMURATOV'S WORK //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – С. 818-821.
3. Niyazbaeva A., Kamalova G. ÓZBEKISTON XALQ BAXSHISI QALLIEV TEÑELBAY GENJEBAEVICH IJODI //Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования. – 2023. – Т. 2. – №. 7. – С. 22-24.
4. Begis P., Kamalova G. M. SÓNBES JULDIZ //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 55-59.
5. Aysawle J., Kamalova G. M. SAHRA BÚLBÚLI ROZA QUTEKEEVA //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 60-66.
6. Dauletbaeva G., Kamalova G. A SHINING STAR //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 880-884.

7. Segizbaeva G., Kamalova G. M. DEVELOPMENT OF THE ORCHESTRA OF MUSICAL INSTRUMENTS IN KARAKALPAKSTAN //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 875-879.
8. Niyazbaeva A. J., Kamalova G. M. CHANQOVUZ MUSIQA ASBOBI VA UNING TURLARI //Journal of Integrated Education and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 26-30.
9. Kamalova G. M. et al. QARAQALPAQTIN' BAY MIYRASI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 52-54.
10. Kamalova G. M., Axmetovna M. A. QOBIZ HÁM JIRAWSHILIQ DÁSTÚRLERIN SAQLAW //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 9. – №. 1. – С. 123-126.
11. Kamalova G., Akhmetovna M. A. THE LEGACY THAT HAS COME DOWN TO US AS “JETI ASIRIM” //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 9. – №. 1. – С. 117-122.
12. Kamalova G. M. et al. ÓZBEKSTAN XALIQ BAQSISI ĠAYRATDIN ÓTEMURATOV //TADQIQOTLAR. – 2023. – Т. 25. – №. 1. – С. 40-42.
13. Kamalova G. M. et al. ÓZBEK MUZIKASINDA BALALAR FOLKLORI //Journal of new century innovations. – 2023. – Т. 39. – №. 2. – С. 85-87.
14. Тажетдинова С. М., Худайбергенова Г. Ж. Формирование музыкальной культуры студентов //Молодой ученый. – 2018. – №. 47. – С. 380-382.
15. Тажетдинова С. М. Народные песни как фактор развития личности учащихся //Вестник Курганского государственного университета. – 2018. – №. 3 (50). – С. 62-62.